

Zuidplas: grenzeloos genieten in de laagste polder van Europa

Zuidplas is een uitgestrekt poldergebied met de karakteristieke dorpen Moordrecht, Moerkapelle, Nieuwerkerk aan den IJssel en Zevenhuizen en de buurtschappen Oud Verlaat en Ver-Hitland. Het gebied herbergt bezienswaardigheden die uitnodigen om te bezoeken. Nog altijd is de ontstaansgeschiedenis van Zuidplas met het blote oog te zien. Dijken, molens en polders ademen een eeuwenoude historie waarvan de strijd tegen het water een belangrijke onderdeel uitmaakte. Dit gebied in de laagste polder van Europa is een levend geschiedenisboek, aantrekkelijk om zomaar doorheen te dwalen. Te voet, per fiets, op skeelers, te paard of per kano: de mogelijkheden zijn grenzeloos. Ga op pad en ontdek de schatten van Zuidplas!

Aanrijdroutes

Met de auto: Zuidplas ligt centraal tussen Rotterdam, Gouda en Zoetermeer. Het gebied is vanuit verschillende kanten goed te bereiken. Zie de kaart op de andere zijde.

Met het openbaar vervoer: Zie www.9292.nl of bel 0900-9292 (€ 0,70 p.m.).

Per veerboot: U kunt vanuit de Krimpenerwaard Zuidplas ook bereiken per fietspunt vanuit Ouderkerk aan den IJssel en per auto-/fietspunt vanuit Gouderak.

Sportieve recreatie en ontspanning

Wandelen
Vanuit de dorpen kunt u mooie wandelingen maken door verschillende recreatiegebieden en langs verschillende bezienswaardigheden. Op de kaart staan acht wandelingen die inwoners van Zuidplas met liefde voor het gebied hebben samengesteld:

- 1 Oud Verlaat en Nessebos (8 km). Oud Verlaat is het vertrekpunt van een afwisselende route langs een deel van de Zevenhuizerplas en de Rotte door het Nessebos.
- 2 Laagste punt van Nederland (9 km). Vanuit de historische dorpskern van Moordrecht loopt u door weilanden langs het laagste punt van Nederland (- 6,76 meter onder NAP).
- 3 Roeibaan en Koornmolengat (9 km). Vanaf de uitkijktoren op de grote parkeerplaats in de Eendragtspolder wandelt u rondom het grootste waterbergingsgebied van Nederland en het natuurgebied Koornmolengat.
- 4 Eendragtspolder (6 km). In de Eendragtspolder kunt u door het aansluitende plas-/drasgebied en over de eilandjes struinen langs de oever van de Zevenhuizerplas.
- 5 Molenviergang en Koornmolengat (9 km). Vanuit de Dorpsstraat in Zevenhuizen loopt u langs de Ringvaart naar de Molenviergang aan de Rotte.
- 6 Moerkapelle (8 km). Vanuit de historische dorpskern van Moerkapelle loopt u langs een aantal pittoreske molenslopen naar de oorsprong van de Rotte.

- 7 Hitlandbos (7 km). Vanaf Koornmolengat wandelt u over de 's Gravenweg naar Hitland. Op de IJsseldijk passeert u het monument 'Een dubbeltje op zijn kant' en de gerestaureerde Steenovens.
- 8 Hitland (10 km). Vanaf een parkeerplaats aan het Hitlandse laantje leidt deze wandeling u door de weilanden naar Ver-Hitland. Ook passeert u de Werkhaven met zijn karakteristieke woonboten.

Zie www.mooizuidplas.nl voor meer informatie over deze én andere wandelingen. U kunt hier ook de GPX-bestanden van de verschillende routes downloaden.

Fietsen
Zuidplas per fiets verkennen staat garant voor een heerlijke dag uit! Aan de hand van de nummers van de fietsknooppunten stippelt u uw eigen route uit. U volgt de nummers op de borden.

Waterwerken in de laagste polder van Europa

De geschiedenis van de Zuidplaspolder is altijd verbonden geweest met de strijd tegen het water. In de 17e en 18e eeuw waren grote delen van Midden-Holland verveend. Door het winnen van turf als brandstof ontstonden verschillende veenplassen, waaronder de Zuidplas (destijds de grootste plas in Zuid-Holland). Voor het droogmalen van de Zuidplas in de 18e en 19e eeuw werd eerst de Ringvaart aangelegd. Vervolgens werd de Zuidplas drooggemalen door tientallen windwatermolens en droog gehouden door twee stoomgemalen. Het water werd eerst de Ringvaart in gemalen. Via een zogenaamde tweekruijng kwam het water van de Ringvaart uit op de Lage Boezem en vervolgens op de Hoge Boezem. Vanuit de Hoge Boezem voerden uitwateringsluizen het water af naar de Hollandse IJssel. Na de drooglegging in 1839 lag het waterpeil rond de -5,60 meter AP (Amsterdams Peil). In het jaar 1920 was het waterpeil ten opzichte van NAP (Normaal Amsterdams Peil) -5,97 meter. Inmiddels heeft deze laagst gelegen bewoonde polder van Europa zijn diepste punt (maaienveld) op bijna - 6,76 meter onder de zeespiegel. Het waterpeil ligt rond -7,10 meter NAP.

Het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard voert de komende jaren maatregelen uit die ervoor zorgen dat de Zuidplaspolder is opgewassen tegen extreme weersomstandigheden. Wonen, werken en recreëren zijn gepland op plekken waar dat gezien het water en de bodem het meest gunstig is. Het hoogheemraadschap past het watersysteem aan, onder meer met extra stuwen, gemalen (capaciteit), duikers, sterkere kades en bredere watergangen voor een robuuster watersysteem met meer waterberging. Zo kunnen we het water in periodes van veel neerslag of extreme droogte beter vasthouden, bergen of geleidelijk af- en aanvoeren.

- Op de kaart staan drie fietsroutes:
- 1 Door Nieuwerkerk a/d IJssel en Moordrecht (31 km): 6-3-24-25-12-28-29-23-5-8-7-6
 - 2 Door Zevenhuizen en Moerkapelle (23 km): 12-13-26-24-3-91-92-93-94-11-6-7-12
 - 3 Door de Zuidplaspolder (37 km): 3-91-92-93-94-11-6-7-14-15-12-28-29-23-5-6-3

Zie www.mooizuidplas.nl voor meer informatie over deze én andere fietsroutes. U kunt hier ook de GPX-bestanden van de verschillende routes downloaden.

Waterrecreatie
Zuidplas wordt begrensd door de Hollandse IJssel, de rivier de Rotte en de Ringvaart om de Zuidplaspolder. Deze wateren nodigen uit om te recreëren op het water. Via de Ringvaart, die de dorpen met elkaar verbindt, kunt u per kano de dorpen verkennen. De Zevenhuizerplas en de Rottemeren bieden mogelijkheid voor veel watersporten, zoals zeilen, surfen, duiken, vissen en zwemmen. De Eendragtspolder herbergt een internationale roeibaan.

Horeca
Bij de vele cafés en restaurants in het gebied kunt u genieten van een heerlijke lunch, een gezellige high tea of een smakelijke maaltijd. Er is voor elk wat wils.

Overnachten
Ook een meerdaags bezoek behoort tot de mogelijkheden. Overnachten is geen probleem. Kiest u voor een modern luxe hotel of slaapt u liever in een karakteristieke bed & breakfast? Een bungalowpark of camping dichtbij een natuurgebied heeft ook zijn charmes. Kijk op de kaart voor de diverse mogelijkheden.

Activiteiten

Uitstapjes in de natuur
In het Rottemereengebied ligt het Koornmolengat, een natuurreservaat voor liefhebbers van planten en vogels. In juli en augustus kunt u iedere vrijdagavond vanaf 19.00 uur onder begeleiding van een gids in het Koornmolengat wandelen. Zie www.rotta-natuur.nl.

Vanaf de steigers bij de gerestaureerde Koornmolen Windlust zijn rondvaarten over de Hollandse IJssel met het motorschip "Libra" mogelijk. Zie www.kortenoord.nl.

Streekproducten
De lekkerste honing uit de natuur! Bij bijenhoudersvereniging Ambrosiusgilde aan de Nessegeweg in Zevenhuizen kunt u die kopen. Van 1 april tot 1 oktober elke zaterdag open van 10.00 - 12.00 uur. Zie www.ambrosiusgilde.nl.

Verschiede soorten meel en meelproducten zijn te verkrijgen bij Theeschakerij Korenaer bij Koornmolen Windlust, Kortenoord 3, Nieuwerkerk aan den IJssel. Maandag t/m vrijdag open van 10.00 - 16.00 uur en zaterdag van 11.00 - 15.00 uur. Tel. 0180-390830.

Kaasproducten zijn te verkrijgen bij Kaasboerderij Van Zuijlen, 2e Tochtweg 37, Nieuwerkerk aan den IJssel. Tel. 0180-315769.

Musea
Historisch Centrum Moordrecht. Dorpsstraat 34, Moordrecht. Geopend vanaf najaar 2014, zie www.historischmoordrecht.nl.

Oudheidkamer, 's Gravenweg 6a, Nieuwerkerk aan den IJssel. Geopend iedere eerste zaterdag van de maand van 14.00 - 17.00 uur, zie www.hvnweb.nl.

Historisch Centrum Ons Verleden en Museum Ons Molenverleden. Tweemanspolder 15, Zevenhuizen. Geopend iedere laatste zaterdag van de maand van 13.30 - 16.00 uur, zie www.oudzevenhuizenmoerkapelle.nl en www.verenigingmolenvrienden.nl.

Koornmolen Windlust, Kortenoord 3, Nieuwerkerk aan den IJssel. Geopend iedere woensdag van 13.00 - 16.00 uur en iedere zaterdag van 11.00 - 15.00 uur, zie www.kortenoord.nl.

Natuur- en recreatiegebieden

Zuidplas heeft een aantal mooie natuur- en recreatiegebieden in haar voor- en achtertuin. Allemaal bieden ze volop mogelijkheden om te genieten van de natuur en de ruimte.

De Rottemeren, Koornmolengat Zevenhuizerplas en Nessebos
De eeuwenoude rivier de Rotte vormt de ruggegraat van het Rottemereengebied, waar u als actieve recreant alles vindt. U kunt er skiën, rotsklimmen, op survival, maar ook kanoën, wandelen, skeeleren, paard rijden, hardlopen en fietsen. Het Koornmolengat is een natuurreservaat voor liefhebbers van planten en vogels. Het gebied is nooit ontveend of ontwaterd en ligt hoger dan het omliggende polderland. De Zevenhuizerplas is geschikt voor diverse vormen van watersport en heeft aan twee kanten zandstranden. Het Nessebos bij Oud Verlaat is een natuurgebied van circa 40 hectare met bos, water, moeras, grasland en een boomgaard. Zie www.heerlijk buiten.nl.

Eendragtspolder
In de Eendragtspolder is de grootste waterberging van Nederland aangelegd, met daarin een natuur- en recreatiegebied én een internationale roeibaan. In tijden van hevige neerslag kan het waterbergingsgebied onder water worden gezet en ruim 4 miljoen kub water bergen. De internationale roeibaan 'Willem-Alexander Baan' wordt gebruikt door verenigingen uit de regio, maar ook voor internationale roeiwedstrijden.

Tweemanspolder en polder De Wilde Veenen
De Tweemanspolder is voor het grootste gedeelte nog ingericht als akkerbouwgebied. De polder grenst aan het recreatiegebied de Rottemeren. In

Dorpen en hun bezienswaardigheden

Elk dorp in Zuidplas heeft zijn eigen karakter. Kenmerkend in het centrum van elk dorp is een Hervormde kerk uit de 16e/17e eeuw. Ook de Ringvaart vormt een belangrijk gezichtsbepalend element dat de dorpen met elkaar verbindt. Daarnaast hebben de dorpen hun eigen bezienswaardigheden. Hierna vindt u per dorp een korte beschrijving van één of meerdere bezienswaardigheden op de kaart. Het nummer correspondeert met het icoon op de kaart. Zie www.mooizuidplas.nl voor een overzicht van alle rijksmonumenten in Zuidplas.

Moerkapelle

Moerkapelle is het kleinste en jongste dorp. Het is een echt kruisdorp, ontstaan op een kruising van wegen. Pas in 1646 werd Moerkapelle een apart bestuursgebied. Moerkapelle werd door de verveening een veenland. Na de droogmaking van de polder de Wilde Veenen in 1655 en de Zuidplaspolder in 1839 bleek de kwaliteit van de grond uitstekend te zijn en werd het een welverend landbouwdorp. Ten westen en noorden wordt Moerkapelle omringd door een fraai, open polderlandschap met mooie monumentale boerderijen.

1 **Oorsprong Rotte.** Ten noordwesten van Moerkapelle ligt de oorsprong van de Rotte. De Rotte is een veenrivier die via de Rottemeren, en langs het buurtschap Oud Verlaat, naar Rotterdam stroomt. Bij de oorsprong van de Rotte liggen twee molenstompen: van de molen **de Oorsprong** (Rottedijk 14) en van de **Aalsmeerse molen** (Rottedijk 16). Beide molens uit respectievelijk 1623 en 1650 zijn in 1925 ontakeld.

Moordrecht

Moordrecht is het oudste dorp. Het is een lintdorp aan de dijk van de Hollandse IJssel. De geschiedenis van Moordrecht is verbonden met de ontginning van het veen vanaf de IJssel. Rond 1283/1284 strekte het bestuursgebied Moordrecht zich uit van de Gouwe tot aan Kralingen. Tussen 1330-1350 viel het gebied uiteen tot drie bestuursgebieden: Moordrecht, Nieuwerkerk en Capelle. De bedrijvigheid en het karakter van Moordrecht werden vooral bepaald door de ligging langs de IJssel, met de veerboot naar de Krimpenerwaard, en als pleisterplaats in de route tussen Gouda en Rotterdam. Vanwege de ligging en de handel is Moordrecht altijd sterk gericht geweest op Gouda.

2 **Beschermd Dorpsgezicht.** Karakteristieke panden aan de dorpsstraat met gevels en daken waaronder enkele herenhuizen en het oude Raadhuis (1825-1970).

3 **KVT-toren (Uiterwaard).** Toren uit 1924, gebouwd in de stijl van de Late Amsterdamse School, als onderdeel van de Koninklijke Verenigde Tapijfabrieken. Ook gebruikt voor drinkwaterverschikking (tot 1978) en als openbaar badhuis. Een representatief voorbeeld van industrieel erfgoed uit de periode 1850-1940 in Nederland en een belangrijk herkenningspunt in het silhouet van Moordrecht.

4 **Een dubbeltje op zijn kant.** Op de Hollandse IJsseldijk staat het monument *Een dubbeltje op zijn kant*. Het herinnert aan de reddingsactie van een schipper die tijdens de rampnacht in 1953 zijn schip in de dijk stak om een dijkdoorbraak te voorkomen.

5 **Zevenhuizen**
De oudste kern van Zevenhuizen bestond uit zeven huizen bij het Koornmolengat. Pas later is het huidige Zevenhuizen als een lintdorp ontstaan. Ook Zevenhuizen is sterk betrokken geweest bij de verveening en werd net als Moerkapelle en Nieuwerkerk een veenland. Na de inpoldering van de veenplassen werd Zevenhuizen weer een agrarisch dorp. Kenmerkend voor Zevenhuizen is de Dorpsstraat met zijn winkels en oude panden, waar jaarlijks het Oogstfeest wordt gehouden.

6 **Molenviergang (Molenviergang 2 - 8).** Vier poldermolens uit circa 1729/1730, op een stenen voet, waarop een houten, met riet gedekte achtkant. De molens hebben bijna twee eeuwen het waterniveau (hoogteverschil 4,5 meter met de Rotte) op peil gehouden. Deze unieke Molenviergang is tot 1952 in vol bedrijf geweest. De molens zijn ook nu nog volledig intact en maalvaardig. Ze draaien twee zaterdagen per maand. Zie www.stichtingmolenvrienden.nl.

7 **Voormalig Jachthuis The Jolly Duck** (Koornmolengat 1). Een huis uit 1920 gebouwd in een ambachtelijk traditionele bouwstijl. De Amerikaanse piloot John McCormick hield zich in dit huis schuil nadat hij in februari 1945 met zijn vliegtuig was neergestort. Tijdens de laatste maanden van de oorlog hielp hij een verzetsgroep. Vlak voor de bevrijding kwam McCormick bij een Duitse aanval om het leven. Het jachthuis heeft de naam van het neergestorte vliegtuig gekregen.

8 **Laagste punt van Nederland.** Ten noordoosten van Nieuwerkerk aan den IJssel, in de Zuidplaspolder, ligt het laagste punt van Nederland: 6,76 meter onder Normaal Amsterdams Peil (NAP). Het is ontstaan door het verwijderen van het veen (turfwinning) en de latere drooglegging van de veenplassen. Aan de parallelweg Zuid langs de A20 ligt het markerpunt: een grote peilstok.

9 **'s-Gravenweg.** De 's-Gravenweg is de oudste verbindingsweg tussen Rotterdam en Gouda. Aan deze weg staan monumentale boerderijen en herenhuizen met uiteenlopende architectuur, zoals Hoeve Nooit Gedacht (nr.8) en Villa Buitenlust (nr.182).

10 **Gemaal Abraham Kroes.** Aan de Hollandse IJssel ligt het gemaal *Abraham Kroes* uit 1971. Dit gemaal verzorgt de bemaling van de Ringvaart van de polder Prins Alexander en Zuidplaspolder. Het polderwater van de Zuidplaspolder wordt tegenwoordig rechtstreeks, dus zonder tussenkomst van de ringvaartboezem, naar de rivier de Hollandse IJssel gepompt. Deze zeldzame combinatie van polder- en boezembemaling is ondergebracht in één gebouw.

11 **Nieuwerkerk aan den IJssel**
Nieuwerkerk aan den IJssel is het grootste dorp. Het dorp kreeg dankzij de verveening twee kernen: het oude dorp (een veeneiland) en de bebouwing langs de 's-Gravenweg. De droogmakerijen gaven het dorp weer een agrarisch karakter. Kenmerkend voor Nieuwerkerk zijn de vier houten ophaalbruggen over de Ringvaart. Door de komst van nieuwe woonwijken en een nieuw station in de jaren '70 werd Nieuwerkerk een echt forensendorp. Het oude station was reeds in 1934 opgeheven, het stationsgebouw aan de Kerklaan 13-15 herinnert daar nog aan.

12 **Laagste punt van Nederland.** Ten noordoosten van Nieuwerkerk aan den IJssel, in de Zuidplaspolder, ligt het laagste punt van Nederland: 6,76 meter onder Normaal Amsterdams Peil (NAP). Het is ontstaan door het verwijderen van het veen (turfwinning) en de latere drooglegging van de veenplassen. Aan de parallelweg Zuid langs de A20 ligt het markerpunt: een grote peilstok.

13 **'s-Gravenweg.** De 's-Gravenweg is de oudste verbindingsweg tussen Rotterdam en Gouda. Aan deze weg staan monumentale boerderijen en herenhuizen met uiteenlopende architectuur, zoals Hoeve Nooit Gedacht (nr.8) en Villa Buitenlust (nr.182).

14 **Molen Windlust** (Kortenoord 3). Een op de IJsseldijk gelegen korenmolen, waarschijnlijk gebouwd eerste helft 18e eeuw. De molen staat op een plek die al sinds 1561 als molenstandplaats in gebruik is. De molen raakte rond 1930 buiten gebruik en werd in 1952 ontdaan van wieken, kap en stelling. Na de restauratie door de Stichting Molen Kortenoord is de molen vanaf 2005 weer in gebruik.

15 **Vier Steenovens** (Klein Hitland 4-7) en **Steenoven De Olifant** (Groenendijk bij 311). Deze steenovens maakten vroeger deel uit van een aantal steenovens langs de Hollandse IJssel. De ovens zijn waarschijnlijk in de eerste helft van de 19^e eeuw gebouwd. Steenoven De Olifant is in 1920 voor het laatst gebruikt. In de ovens in Klein Hitland zijn tot 1964 als allerlaatste in de regio IJsselsteentjes gebakken. Zie www.steenovens.nl.

16 **Een dubbeltje op zijn kant.** Op de Hollandse IJsseldijk staat het monument *Een dubbeltje op zijn kant*. Het herinnert aan de reddingsactie van een schipper die tijdens de rampnacht in 1953 zijn schip in de dijk stak om een dijkdoorbraak te voorkomen.

17 **Zevenhuizen**
De oudste kern van Zevenhuizen bestond uit zeven huizen bij het Koornmolengat. Pas later is het huidige Zevenhuizen als een lintdorp ontstaan. Ook Zevenhuizen is sterk betrokken geweest bij de verveening en werd net als Moerkapelle en Nieuwerkerk een veenland. Na de inpoldering van de veenplassen werd Zevenhuizen weer een agrarisch dorp. Kenmerkend voor Zevenhuizen is de Dorpsstraat met zijn winkels en oude panden, waar jaarlijks het Oogstfeest wordt gehouden.

18 **Molenviergang (Molenviergang 2 - 8).** Vier poldermolens uit circa 1729/1730, op een stenen voet, waarop een houten, met riet gedekte achtkant. De molens hebben bijna twee eeuwen het waterniveau (hoogteverschil 4,5 meter met de Rotte) op peil gehouden. Deze unieke Molenviergang is tot 1952 in vol bedrijf geweest. De molens zijn ook nu nog volledig intact en maalvaardig. Ze draaien twee zaterdagen per maand. Zie www.stichtingmolenvrienden.nl.

19 **Voormalig Jachthuis The Jolly Duck** (Koornmolengat 1). Een huis uit 1920 gebouwd in een ambachtelijk traditionele bouwstijl. De Amerikaanse piloot John McCormick hield zich in dit huis schuil nadat hij in februari 1945 met zijn vliegtuig was neergestort. Tijdens de laatste maanden van de oorlog hielp hij een verzetsgroep. Vlak voor de bevrijding kwam McCormick bij een Duitse aanval om het leven. Het jachthuis heeft de naam van het neergestorte vliegtuig gekregen.

